

BEDÖMNINGSGRUNDER OCH KÖN I KRIMINALVÅRDENS FRIVÅRDSARBETE

Jenny Yourstone
Johan Alberth
Marie Gustafsson Sendén

**KRIM:
VÅRD**

VI BRYTER DEN ONDA CIRKELN

Kriminalvården

Omslag: Kriminalvården
Tryckning: Kriminalvården Digitaltryck 2015

Ytterligare exemplar kan beställas från:
Kriminalvården, 601 80 Norrköping
Beställningsnr: 7129
ISBN: 978-91-86903-58-9
Hemsida: www.kriminalvarden.se/publikationer

INNEHÅLL

1. BAKGRUND	4
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
1.2 OMRÅDESÖVERSIKT	4
2. METOD	8
2.1 STUDIEDESIGN	8
2.2 FÖRBEREDANDE ARBETE	8
2.3 URVAL	8
2.4 PROCEDUR.....	8
2.5 ANALYS.....	8
2.6 ETISKA ÖVERVÅGANDEN	9
3. RESULTAT	10
3.1 BEDÖMNING AV LÄMPLIGHET FÖR SAMHÄLLSTJÄNST.....	10
3.2 BEDÖMNING AV RISK FÖR ÅTERFALL I BROTT	12
4. DISKUSSION	14
4.1 BEGRÄNSNINGAR	15
4.2 BETYDELSE	15
5. REFERENSER	16
BILAGA 1	18
VARIABLER OCH NIVÅER.....	18
BILAGA 2	20
VINJETTEXEMPEL.....	20
UNDANTAG OCH VILLKOR	21

1. BAKGRUND

Under 2014 fick Kriminalvården i uppdrag att bedriva ett utvecklingsarbete för jämställdhets-integrering i syfte att verksamheten ska nå de jämställdhets-politiska målen. Detta innebär att myndigheten ska säkerställa att både kvinnors och mäns, flickors och pojkars behov och intressen tillvaratas och beaktas i verksamheten.

Kriminalvårdens frivård gör årligen mellan 25 000 – 30 000 personutredningar. Personutredningar kan vid rättegång begäras från frivården av domstol och har till syfte att utgöra underlag för domstolens på-följdsval och Kriminalvårdens åtgärder vid eventuell verkställighet. Som en del av personutredningen ingår en obligatorisk bedömning av lämplighet för samhällstjänst, även en bedömning av risk för återfall i brott är central (Svensson & Persson 2011).

Som ett led i utvecklingsarbetet beslutades att Kriminalvården ska undersöka om det finns några systematiska skillnader utifrån kön, s.k. könsbias, i frivårdens arbete med personutredningar och de bedömningar som lämnas i dessa. Uppdraget har tagits fram i samarbete med och utförs av enheten för forskning och utvärdering (FoU) i Kriminalvården.

1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syfte med föreliggande studie är att undersöka om det finns några systematiska skillnader utifrån kön i några av de mest centrala bedömningar som ingår i frivårdens personutredningar. Av intresse är även i vilken utsträckning som andra personfaktorer, som om etnicitet och ålder, samt så kallade statiska respektive dynamiska riskfaktorer inverkar på beslutet.

Frågeställning: Bedöms kvinnor och män olika vad gäller bedömning av lämplighetsgrad för samhällstjänst samt risk för återfall i brott och/eller har frivårdsinspektörens kön betydelse för bedömningen?

1.2 OMRÅDESÖVERSIKT

1.2.1 Personutredning

En personutredning genomförs av en frivårdsinspektör på uppdrag av domstol. Frivårdsinspektören dokumenterar s.k. statiska- och dynamiska riskfaktorer som påverkar eventuell risk för återfall i brott (Svensson & Persson 2011).

Statiska riskfaktorer är faktorer som inte är föränderliga, till exempel tidigare brottslighet. De dynamiska faktorerna är förändringsbara, till exempel kriminella attityder (Svensson & Persson 2013). Antisocial historik, antisocial personlighet, antisociala attityder/värderingar och antisociala kamrater brukar benämnas som "The Big Four" av skälet att det finns särskilt starka samband mellan dessa och risken att återfalla i brott. Utöver dessa har även familjesituationen, arbete, fritid och missbruk visat sig ha stor betydelse. Sammantaget benämns dessa åtta riskfaktorer som "The Moderate Eight" (Andrews & Bonta, 2010).

1.2.2 "Könsbias"

Konsekvensen av stereotypa uppfattningar av kön är väl dokumenterad. Nedan följer en genomgång av centrala delar inom forskningsfältet.

1.2.2.1 Stereotypa uppfattningar om kön

Könsstereotyper är vanliga föreställningar om män och kvinnor, utifrån både beskrivande och värderande aspekter (Wade & Brewer, 2006; Glick & Fiske, 1996). Typiska manliga stereotyper inkluderar drag som; kompetens, handling, självsäkerhet, självförtroende, aggression, ambition, dominans, och ledarkompetens medan de kvinnliga innefattar egenskaper och beteenden som att; vara varm, passiv, empatisk, affektiv, hjälpsam, snäll, familjeinriktad och ha mellanmänskliga relationer (Cuddy, Fiske, & Glick, 2004; Fiske, Cuddy, Glick, & Xu, 2002; Eagly, 1987; Bakan, 1966). Enligt Social role theory (Eagly & Steffen, 1984, 1986), är könsstereotyper resultatet av skillnader i fördelningen av män och kvinnor i sociala roller, som till exempel, olika yrkesroller. När grupper av människor utför speciella uppgifter, innehar särskilda personligheter och kompetenser tillskrivs dessa beteenden automatiskt den sociala kategorin. Till exempel, om folk ser kvinnor (men inte män) som tar hand om barn, så kommer omvårdnad och värme att förknippas med kvinnor (Eagly & Steffen, 1984). Enligt Eagly och Mladinic (1994) finns det en även s.k. "kvinnor-är-underbart-effekt" som går ut på att innehållet i den kvinnliga stereotypen (t.ex. varm, känslig, relationsorienterad) anses mer positivt än innehållet i den manliga stereotyp (t.ex., arbetsam, aggressiv, påstridig).

1.2.2.2 Bias i bedömningar inom rättsprocessen

Inom socialpsykologin finns ett utbrett forskningsområde inom stereotyper och intresset att undersöka

om det finns bias hos beslutsfattare inom rättsväsendet har varit stort (Yourstone, 2008). Frågan om huruvida kvinnor och män behandlas olika i rättsprocessen aktualiserades redan på 1970-talet och har sedan dess, tillsammans med forskning om betydelsen av bland annat etnicitet och social klass, blivit ett eget fält (Blackwell, Holleran, & Finn, 2008; Koons-Witt, 2002). Forskningen har berört olika delar av rättsprocessen där allt från polis, frivårdsinspektörer, åklagare till domare har varit föremål för undersökning, således har inte bara förövarens och offrets kön varit i fokus (Baumer, Messner, & Felton, 2000; Curry, Lee, & Rodriguez, 2004), utan även beslutsfattarens (Yourstone, 2008).

Tidigare forskning om straffpåföljder har visat att kvinnor generellt sett blir behandlade mildare än män (Doerner & Demuth, 2009). I linje med detta ligger resultat från en svensk registerstudie (N = 4396) som visade att en kvinnlig förövare är ca 1,5 gånger mer sannolik att bedömas som allvarligt psykiskt störd än en manlig förövare även när man kontrollerade för möjliga confounders som utländskt medborgarskap, personlighetsstörning, missbruk, sexualrelaterat brott and mordbrand. En kvinna har således större möjlighet än en man att dömas till rättspsykiatrisk tvångsvård alternativt att en man måste uppvisa mer omfattande psykiatrisk sjuklighet än en kvinna för att dömas till rättspsykiatrisk tvångsvård (Yourstone, Lindholm & Grann, 2009). Fernando Rodriguez, Curry och Le (2006) menar att den stora konsensus som råder kring uppfattningen om att kvinnor får mildare straff än män, är det mest säkra faktum som etablerats inom detta forskningsfält sedan 1980-talet.

Den mest uppenbara skillnaden mellan män och kvinnor, enligt Fernando Rodriguez et al. (2006), är beslutet om en påföljd ska vara fängelse eller skyddstillsyn, där kvinnor har 12-23 procent lägre sannolikhet att få ett fängelsestraff än vad män har. Exempelvis fann Koons-Witt et al., (2014), Doerner & Demuth (2014), Jeffries, Fletcher och Newbold (2003) och Albonetti (1986) stöd för detta i sina studier där kvinnor hade större chans att få lindrigare straff än män; både gällande beslut om fängelsestraff och längden på straffet. Spohn (2008) uppskattade att oddsen för att få en fängelsepåföljd var 2,5 gånger större för manliga förövare i jämförelse med kvinnliga. Saulters-Tubbs (1993) undersökte en annan del av rättsprocessen och hittade stöd för att distriktsåklagare var mindre benägna att väcka åtal mot kvinnor än mot män. Därtill har Franklin och Fearn (2008) visat att det var högre sannolikhet

för kvinnliga förövare att bli släppta före rättegång, få en påföljd med lägre straffvärde och kortare straff vid fängelsepåföljd, jämfört med manliga förövare. Utöver registerstudier har en rad olika experimentella studier genomförts inom området.

I en studie av Abwender och Hough (2001) undersöktes om det fanns några skillnader i bedömningar hos en fingerad jury beroende på den tilltalades attraktivitet och bedömarens kön (n=207). Resultaten visade att kvinnliga bedömare var hårdare mot oattraktiva kvinnor än vad de var mot attraktiva. Manliga bedömare å andra sidan visade en tendens till att bedöma på motsatt sätt. Ahola, Christianson och Hellström (2009) fann i sina experimentella studier en tendens till att domare och jury bedömer tilltalade av samma kön som de själva hårdare än tilltalade av motsatt kön; den sk "samkönade straffeffekten". De fann också stöd för att bedömare som inte dömde i domstolsmål (polis, advokater, åklagare och studenter) dömde män hårdare än kvinnor. Å andra sidan fann Yourstone (2008) i en experimentell vinjettstudie stöd för att domare (n=46) bedömde förövare av samma kön som de själva "mildare" än förövare av motsatt kön.

Även om flera studier pekar mot att kvinnor skulle behandlas mildare än män, bland annat bli tilldömda kortare och färre fängelsestraff, så finns studier som visar att dessa skillnader inte är konsistenta över alla brottstyper, över hela rättskedjan eller när det gäller ungdomsbrottslighet jämfört med vuxenbrottslighet (Leiber, Brubaker & Fox, 2009; MacDonald & Chesney-Lind, 2001). Spohn och Beichner (2000) menar till exempel att det finns studier som visat att kvinnor inte blir mildare behandlade när det gäller traditionellt maskulina brott, så som framförallt våldsbrott. I en annan studie med en fingerad jury visade resultaten att manliga tilltalade bedömdes hårdare än kvinnliga men att män till en högre grad befanns skyldiga när åtalspunkten var mord och kvinnor befanns mer skyldiga när åtalspunkten var dråp (Thompson, Merrifield & Chinnery, 2011).

Inom litteraturen kring påföljder och icke-juridiska faktorer finns det ett antal studier av det som i svenskt rättsväsende kallas personutredningar (*eng. presentence investigation reports*). Dessa studier kan tematiskt delas in i två huvudsakliga inriktningar. Den ena inriktningen fokuserar på förhållandet mellan personutredningarnas påföljdsförslag och de efterföljande domar som domstolen fastslår, se exempelvis Leifker och Sample (2011), Freiburger och Hilinski (2011), Downing och Lynch (1997). En

1. BAKGRUND

central fråga är hur stor vikt personutredningarnas påföljdsförslag har i domstolens val av påföljd. Den andra inriktningen fokuserar inte lika mycket på förhållandet mellan domstol och personutredning utan är mer intresserad av personutredningen i sig, dess innehåll, hur den utförs och vilka faktorer som påverkar bedömningarna.

De studier som berört huruvida könstillhörighet hos den tilltalade påverkar personutredningars innehåll, bedömningar och påföljdsförslag visar generellt att kön har betydelse. Till exempel fann Deane (2000) i en studie av personutredningar på Nya Zeeland könsskillnader i de påföljdsförslag som lämnades. Påföljdsförslagen för kvinnor var mildare än för män, när det gällde liknande typer av brott genom att kvinnorna i betydligt högre utsträckning än männen rekommenderades för samhällstjänst (38% vs. 19%, n=152). En möjlig förklaring till detta återfinns i Jeffries et al. (2003) studie som fann en direkt koppling mellan skillnad i påföljd för kvinnor och män och de skillnader som återfanns i personutredningarna, där kvinnorna framställdes betydligt mildare (n=388).

Liknande resultat återfanns i en annan studie av personutredningar (Horn & Evans, 2000, n=6972) som visade att de orsaksförklaringar man valde att lyfta fram i utredningarna skiljde sig åt beroende på om det var en man eller en kvinna som utreddes. Resultaten visade att de främsta orsaksförklaringarna till brott för kvinnor var interna faktorer (personliga egenskaper) så som psykiatriska problem, medan de för män var mer strukturellt orienterade (externa faktorer) och fokuserade på arbetssituation, brist på fritidssysselsättning och liknande. I jämförelse har Mallicoat (2007) visat på det motsatta i sin studie i bemärkelsen att män oftare bedömdes med fokus på deras interna attribut (personliga egenskaper) medan kvinnor oftare bedömdes utifrån deras externa attribut (externa faktorer). Mallicoat (2007) tolkade detta som att kvinnor generellt tillskrevs en lägre skuld för sin brottslighet än män och att det kriminella beteendet därför oftare tillskrevs externa faktorer så som svår familjebakgrund, droger och problematisk skolgång.

Horn och Evans (2000) undersökte även effekten av frivårdsinspektörens könstillhörighet på personutredningens innehåll. Resultaten visade skillnader mellan vad manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer identifierade som orsaker till det kriminella beteendet, men även skillnader mellan könen vad gäller tilldelning av personutredningar. Manliga frivårds-

inspektörer blev tilldelade personutredningar med manliga tilltalade i en högre utsträckning än slumpen och det omvända gällde för kvinnliga frivårdsinspektörer. De blev också tilldelade olika typer av fall där manliga frivårdsinspektörer oftare utredde personer åtalade för rån, inbrott och narkotikabrott än de kvinnliga som i större utsträckning utredde personer åtalade för bedrägeri, förfalskning och trafikförseelser.

Teorier om mildare behandling av kvinnor i rättsprocessen

Inom litteraturen kring påföljder och kön finns det ett antal förklaringsmodeller till varför det finns en skillnad i hur kvinnor och män döms. Den numera traditionella förklaringen benämns "ridderlighets-tesen" (eng. chivalry thesis,) och utgår ifrån att det finns en syn på kvinnor där de på grund av deras karaktär behöver beskyddas av män och därför får mildare en behandling (Embry & Lyons, 2012; Blackwell et al., 2008; Fernando Rodriguez et al., 2006). Kvinnor tillskrivs enligt detta perspektiv stereotypa drag så som att de är barnsliga, nyckfulla, beroende och svaga. Kvinnor ses inte som brottslingar i samma bemärkelse som män och är inte heller kapabla att begå brott i samma utsträckning som män och anses därmed inte heller helt ut ansvariga för de brott de begår (Fernando Rodriguez et al., 2006). På grund av denna syn på kvinnan som oskuldssfull och i behov av beskydd behandlar rättsväsendets alla led kvinnan fördelaktigt med lägre straffvärden och färre fängelsestraff jämfört med män. Detta synsätt ligger väl i linje med mer generellt stereotypiskt tänkande om de karaktäristiska som skiljer kvinnor från män och som har dokumenterats i en rad olika studier (Eagly & Mladinic, 1994; Macrae & Bodenhausen, 2000), till exempel är ett generellt antagande i de flesta kulturer att män är betydligt mer aggressiva än kvinnor, medan kvinnor oftast karaktäriseras med passiva personlighetsdrag.

Eftersom forskningen inte är helt entydig över huruvida kvinnor behandlas mer fördelaktigt än män inom rättsväsendet och det samtidigt finns studier som visar på att den fördelaktiga behandlingen finns i vissa led av rättsprocessen har det bildats ytterligare en förklaringsmodell sprungen ur ridderlighets-tesen. Denna teori brukar benämnas selektiv ridderlighet eller "tesen om den onda kvinnan" (Freiburger & Burke, 2011). Enligt detta perspektiv behandlas kvinnor mildare än män så länge de begår brott som är i paritet med den förväntade könsrollen som en kvinna ska ha. Så länge kvinnor begår "typiskt kvinnliga brott" så som drogmissbruk, egendomsbrott

och snatteri blir de behandlade mildare. Men om kvinnor däremot begår grövre våldsbrott, brott som traditionellt tillskrivs män (och visar upp stereotypiskt manliga egenskaper som aggressivitet och dominans), uppfattas det som att man bryter mot sin könstillhörighet och därmed upphör den mildare behandlingen. Den onda kvinnan är med andra ord en kvinna som begår brott som inte stämmer överens med den allmänna uppfattningen om vad en kvinna är och det beteendemönster man bör ha som kvinna. Enligt denna förklaringsmodell kan kvinnor i dessa situationer till och med bli behandlade hårdare än män då kvinnan inte bara bryter mot lagen men också mot sin könsroll och de samhälleliga förväntningar som vilar på kvinnans axlar.

Steffensmeier, Ulmer och Kramer (1998) har formulerat en förklaringsmodell som delvis tar sin utgångspunkt i teorin om bunden rationalitet (bounded rationality, Albonetti, 1991). Denna teori om mänskligt rationellt handlande betonar att människan alltid utgår ifrån begränsad information och begränsade resurser i valsituationer. Likaså gäller för beslutsfattare inom rättsväsendet och begränsningar i tid och resurser leder till beslut baserade på generaliseringar. Beslutsfattare inom rättsväsendet så som domare gör ofta en bedömning av den tilltalade baserat på tre centrala punkter; klandervärdhet, farlighet, och praktiska begränsningar. Kvinnor kan generellt sett ses som mindre farliga för samhället, eller ha en lägre risk att återfalla i brott, medan män generellt kan ses som att de har större skuld och är mer ansvariga för sina brott. Män kan också utmålans som att de är bättre på att hantera en fängelsevistelse än kvinnor. Ett sådant synsätt kan förklara varför kvinnor till en lägre grad än män blir dömda till fängelse och att de sitter på kortare straff om de blir det (Fernando Rodriguez et al., 2006).

Domare bedömer, med andra ord, enligt denna teori, med begränsningar i information, tid och resurser dessa centrala punkter utifrån förutfattade stereotypa uppfattningar om den tilltalade beroende på vilket kön denne har (Blackwell et al., 2008). Detta betyder att domare skulle använda kön som en "perceptuell genväg" för att hantera osäkerheter som uppstår på grund av begränsad information (Curry et al., 2004; Steffensmeier et al., 1998).

Det finns också teorier om att icke-juridiska faktorer har ett större inflytande i beslutsprocessen när det gäller mindre allvarliga brott. En möjlig förklaring till varför så kan vara fallet är att domare och andra beslutsfattare har större handlingsfrihet i mindre allvarliga brott än vad de har i grövre (Baumer et al., 2000). Detta skulle i sådana fall öka möjligheten för personlig bias att avspeglas i beslutsfattandet.

En sammanfattning av den forskning som gjorts inom området är att den tilltalades kön ser ut att ha betydelse för bedömningar trots att det kan utgöra en diskrimineringsgrund. Det finns inte något i straffsystemet som bör ge män och kvinnor olika påföljder eller bedömningar. Därför är det viktigt att undersöka detta också i en svensk kontext och inom personutredningar som utgör en viktig del av de beslut som tas i domstol. Andra personfaktorer som kontrolleras för i den här studien är huruvida den personundersöktes etnicitet och ålder har någon inverkan på bedömningarna. Vidare undersöks hur stor vikt som läggs vid de olika faktorer som tidigare visat sig vara av vikt, t ex så kallade statiska faktorer som brottstyp och tidigare kriminalitet, tillsammans med dynamiska faktorer som kriminella värderingar, missbruk, familj- och arbetssituation.

Om kvinnor och män bedöms olika lämpade för samhällstjänst eller vad gäller risk för återfall i brott så är det uttryck för en könsbias. På samma sätt råder en könsbias om män och kvinnor bedöms utifrån olika faktorer. Slutligen, kan en könsbias uppstå som beror på bedömarens kön, t ex genom att kvinnliga och manliga bedömare lägger vikt vid olika saker.

2. METOD

2.1 STUDIEDESIGN

Då målet var att undersöka hur en mängd olika faktorer påverkar bedömningarna valdes en faktoriell surveyundersökning (Auspurg & Hinz 2015; Wallander 2009; Rossi & Nock 1982). Faktoriella survey-metoden är en kombination av traditionell experimentell vinjettdesign och surveydesign. Då traditionell vinjettdesign av praktiska skäl är begränsad till att endast kunna manipulera ett fåtal variabler, har faktoriell surveydesign styrkan att samtidigt kunna manipulera en mängd olika variabler. Metoden används för att studera bedömningar/uppfattningar/attityder, och den lämpar sig särskilt bra för att få fram ett jämförbart datamaterial och möjliggör mer komplexa analyser av vilka olika faktorer som, enskilt eller tillsammans, påverkar en viss bedömning.

I en faktoriell survey mäts respondenternas bedömning av t ex beskrivningar av människor eller sociala situationer, i s.k. vinjetter. Vinjetterna är experimentellt konstruerade genom att olika värden eller nivåer randomiseras, i form av ett textfragment utifrån ett antal variabler s.k. dimensioner, och kombineras på så sätt till unika scenarier (Rossi & Nock 1982). Genom att systematiskt variera dimensionerna undviks problemet med multikollinearitet.

2.2 FÖRBEREDANDE ARBETE

En referensgrupp bestående av 4 frivårdsinspektörer konsulterades för att säkerställa att de bedömningsfaktorer (variabler) i vinjetterna¹ som användes motsvarade de områden som en frivårdsinspektör tar upp vid en riktig personutredning. Även nivåerna² på de variabler som slutligen användes arbetades fram i referensgruppen samt med hänsyn till tidigare forskning som visat att icke-juridiska faktorer har ett större inflytande i beslutsprocessen vid bedömning av mindre allvarliga brott, detta för att öka möjligheten för personlig bias att avspeglar sig i beslutsfattandet (Baumer et al., 2000). Intervjubilaget IPSOS konsulterades för uppdraget att skapa en web-baserad lösning att samla in data och administrera studien.

¹ Vinjett = fiktiv beskrivning av den tilltalade (bakgrunds-, psykosociala variabler)

² Nivåer = varje variabel/område representerades av ett antal nivåer som tex för alkoholmissbruk: "Inget", "Sporadiskt", "Regelmässigt".

2.3 URVAL

Enligt ett utdrag från Kriminalvårdens personalregister den 8 maj 2014 arbetade 1028 frivårdsinspektörer inom frivården. Av dessa drogs ett slumpmässigt urval om 500 frivårdsinspektörer vilka tillfrågades om deltagande. Av dessa studsade 45 tillbaka ("*hade slutat*", "*semester*" etc). Av slutligen 455 möjliga att tillfråga deltog 232 frivårdsinspektörer i studien. Svarsandelen var således 51 %. I bortfallet ingår flera fall där frivårdsinspektören till exempel "*hade bytt arbete*", "*inte hade den typen av arbetsuppgift för tillfället*" etc. Det har dock varit svårt att uppskatta det totala antalet sådana fall varför någon avräkning från bortfallet inte görs.

2.4 PROCEDUR

Frivårdsinspektörerna informerades om studien (syfte, genomförande, datahantering, konfidentialitet) och tillfrågades om deltagande via e-post. Två förfrågningar gick ut med en veckas mellanrum. I det andra mejlet fanns möjlighet att gå vidare med hjälp av en länk direkt till studien. Samtliga erbjöds en trisslott som tack för deltagande (skickades via post). Varje frivårdsinspektör fick ta del av varsin uppsättning om 10 slumpmässigt utvalda vinjetter (antalet unika vinjetter i vinjettuniversumet – dvs. vinjettpopulationen, ur vilket slumpmässigt urval görs; 184 320) och ombads göra ett antal bedömningar av varje vinjett samt svara på några frågor om sig själva och sin bakgrund (frivårdsinspektörens kön, ålder och erfarenhet av personutredningar). Det slutliga datamaterialet bestod således av 232 frivårdsinspektörers bedömningar av 2320 vinjetter.

2.5 ANALYS

Datamaterialet analyserades med hjälp av statistikprogrammet SPSS, multipel regression (Enter method). Signifikansnivån sattes till, $p < .05$.

2.5.1 Prediktionsvariabler

- 1) Vinjettvariabler (antal nivåer): den tilltalades kön (2), ålder (4), medborgarskap (2), avsnitt belastningsregistret (4), social situation (2), arbete (2), missbruk (5), typ av brottslighet (8), tidigare misskötsamhet (2), psykisk hälsa (3), kriminella värderingar (3)
- 2) Bakgrundsvariabler frivårdsinspektören: kön, ålder, erfarenhet av personutredningar

För utförlig information om variabler och nivåer, exempel på vinjett samt undantag och villkor, se Bilaga 1-3.

2.5.2 Utfallsvariabler

Fråga 1: I vilken utsträckning bedömer du att den tilltalade är lämplig för samhällstjänst?

Besvarades genom att markera ett värde på en skala från 1-10 med ankarna; "Inte lämplig alls", "Högst lämplig".

Fråga 2: Hur bedömer du den tilltalades risk för återfall i brott?

Besvarades genom att markera ett värde på en skala från 1-10 med ankarna; "Låg risk", "Hög risk".

2.5.3 Konstruktion av dummyvariabler

Varje variabel omkodades till s.k. dummyvariabler dvs. varje nivå gjordes om till en egen variabel där 1=förekomst och 0=övrigt. För varje variabel som lades in i regressionen utelämnades en s.k. referenskategori. Varje värde i regressionen ska tolkas i förhållande till den egna referensvariabeln. Till exempel ska regressionskoefficienten för dummyvariabeln "sporadiskt missbruk" tolkas i förhållande till referensvariabeln "inget missbruk".

2.5.4 Tolkning av bedömarvariabler

Eftersom samtliga frivårdsinspektörer bedömde 10 vinjetter var är datamaterialets observationer inte fullständigt oberoende av varandra. Av det skälet tolkas resultaten från bedömarvariablerna med viss försiktighet om de ligger nära eller är exakt $p = .05$.

2.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Studien är etikprövad i etikprövningsnämnden i Stockholm, Dnr: 2014/1846-31/5.

3. RESULTAT

3.1 BEDÖMNING AV LÄMPLIGHET FÖR SAMHÄLLSTJÄNST

Multipel linjär regression (Enter method) genomfördes för att undersöka om den tilltalades kön och/eller frivårdsinspektörens kön, andra personfaktorer (etnicitet, ålder) samt statiska respektive dynamiska riskfaktorer hade effekt på bedömningen av lämplighet för samhällstjänst. Resultaten visar att de oberoende variablerna förklarar en signifikant del av variationen i den beroende variabeln (a) I vilken utsträckning bedömer du att den tilltalade är lämplig för samhällstjänst? b) bedömningsskala 1-10], ($F(30, 2289) = 65,10, p < .01, \text{Adjusted } R^2 = .45$).

Analysen visade en signifikant men marginell huvudeffekt av frivårdsinspektörens kön ($\beta=0.05, p<.01$), se Tabell 1 nedan, på så vis att en frivårdsinspektör som är man något oftare bedömer en tilltalad kvinna/man som mer lämplig för samhällstjänst, generellt sett, jämförelse med en frivårdsinspektör som är kvinna.

Tabell 1. Resultat från multivariat linjär regression (Enter method). I vilken utsträckning bedömer du att den tilltalade är lämplig för samhällstjänst?

Referenskategori	Variabel	B	SD E	β
	(Constant)	6,93	,25	
Tilltalades kön: kvinna	Tilltalades kön: man	,09	,09	0.02
Medborgarskap utländskt	Medborgarskap svenskt	-,13	,09	-0.02
40 år	19 år	-,15	,13	-0.02
	26 år	-,01	,13	-0.00
	33 år	,02	,13	0.00
Inget tidigare brott	1 avsnitt	,10	,15	0.02
	3 avsnitt	,08	,16	0.01
	10 avsnitt	-,29	,15	-0.05
Har inte ordnad social situation	Ordnad social situation	,59	,09	0.10***
Har inte fast arbete	Fast arbete	,79	,09	0.14***
Inget missbruk	Sporadiskt alkoholmissbruk	-2,13	,14	-0.29***
	Sporadiskt narkotikamissbruk	-3,47	,14	-0.47***
	Regelmässigt alkoholmissbruk	-4,26	,14	-0.60***
	Regelmässigt narkotikamissbruk	-5,34	,14	-0.73***
Snatteri	Ringa misshandel	-,22	,18	-0.02
	Grov misshandel	-,42	,18	-0.05*
	Grov stöld	-,19	,17	-0.02
	Sexuellt ofredande	-,50	,18	-0.06**

Referenskategori	Variabel	B	SD E	β
	Grovt sexuellt tvång	-,53	,18	-0.06**
	Bedrägeri	-,07	,17	-0.01
	Grovt bedrägeri	-,23	,18	-0.03
Ingen misskötsamhet	Misskötsamhet	-,33	,10	-0.06**
Inga psykiatriska problem	Öppenvårdsepisoder psykiatri	-,47	,11	-0.08***
	Slutenvårdsepisoder psykiatri	-,72	,11	-0.12***
Inga kriminella värderingar	Viss grad av kriminella värderingar	-,15	,11	-0.02
	Hög grad av kriminella värderingar	-,35	,11	-0.06**
Frivårdsinspektörens kön: kvinna	Frivårdsinspektörens kön: man	,29	,10	0.05**
Ingen erfarenhet PU	Liten erfarenhet PU	,26	,14	0.03
	Mellan erfarenhet PU	,16	,12	0.03
	Stor erfarenhet PU	,13	,11	0.02

* = $p \leq .05$, ** = $p \leq .01$, *** = $p \leq .001$, $R^2_{\text{Adjusted}} = .45$

Av tabell 1 framgår vidare att faktorer som ökade den bedömda lämpligheten för samhällstjänst var om den tilltalade hade en ordnad social situation ($\beta=0.10$, $p \leq .001$) och fast arbete ($\beta=0.12$, $p \leq .001$). Faktorer som minskade lämplighetsgraden var om den tilltalade hade ett missbruk (sporadiskt alkohol-/narkotikamissbruk, regelmässigt alkohol-/narkotikamissbruk), stod åtalad för grov misshandel, sexuellt ofredande eller grovt sexuellt tvång, hade noteringar om tidigare misskötsamhet, öppen/slutenvårdsepisoder inom psykiatrin samt uppvisade hög grad av kriminella värderingar. Störst effekt ($\beta=-0.29$ - $\beta=-0.73$, $p \leq .001$) på bedömningarna av i vilken utsträckning den tilltalade var lämplig för samhällstjänst hade missbruk.

Faktorer som inte direkt predicerade bedömningarna om den tilltalades lämplighetsgrad för samhällstjänst var den tilltalades kön, ålder, medborgarskap, tidigare brottsbelastning, om den tilltalade stod åtalad för vissa brottstyper (ringa misshandel, grov stöld, bedrägeri, grovt bedrägeri, i jämförelse med referens—kategorin snatteri) och hade viss grad av kriminella värderingar.

3.1.1 Fördjupade analyser av frivårdsinspektörens kön

Separata multivariata regressionsanalyser (Enter method) genomfördes utifrån frivårdsinspektörens kön (man, kvinna). Resultaten visar att de oberoende variablerna förklarar en stor del av variansen i den beroende variabeln för både manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer, men att andelen förklarad varians är något högre för gruppen med kvinnliga frivårdsinspektörer (*Frivårdsinspektörer män*: $F(29, 680) = 15,86$, $p < .01$, $Adjusted R^2 = .38$) (*Frivårdsinspektörer kvinnor*: $F(29, 1580) = 53,68$, $p < .01$, $Adjusted R^2 = .49$).

Huvudanalysen ovan visade att grov misshandel och hög grad av kriminella värderingar leder till att den tilltalade bedöms som mindre lämplig för samhällstjänst. Närmare analys av skillnader mellan regressionskoefficienterna³ för frivårdsinspektörer som är män respektive kvinnor visar dock att grov misshandel har signifikant större betydelse om frivårdsinspektören är man (i jämförelse med om frivårdsinspektören är en kvinna) medan hög grad av kriminella värderingar har signifikant större betydelse

³ På grund av att antalet respondenter var olika stora i grupperna av män och kvinnor "Frivårdsinspektör: man (n=710)" respektive "Frivårdsinspektör: kvinna (n=1610)" jämfördes regressionskoefficienterna för de variabler som var signifikanta i vardera regressionsanalys (man, kvinna).

3. RESULTAT

om frivårdsinspektören är kvinna (i jämförelse med om frivårdsinspektören är en man). Övriga skillnader mellan grupperna var inte signifikanta.

3.2 BEDÖMNING AV RISK FÖR ÅTERFALL I BROTT

Multipel regression (Enter method) genomfördes vidare för att undersöka om den tilltalade och/eller frivårdsinspektörens kön, andra personfaktorer (etnicitet, ålder) samt statiska respektive dynamiska riskfaktorer hade effekt på bedömning av risk för återfall

i brott. Resultaten visar att de oberoende variablerna förklarar en signifikant del av variationen i den beroende variabeln [a) Hur bedömer du den tilltalades risk för återfall i brott? b) bedömningsskala 1-10], ($F(30, 2289) = 54,57, p < .01, \text{Adjusted } R^2 = .41$).

Analysen visade en signifikant men marginell huvudeffekt av frivårdsinspektörens kön ($\beta = -0.06, p < .01$), se tabell 2 nedan, på så vis att en frivårdsinspektör som är kvinna bedömer risken för återfall i brott något högre för en tilltalad kvinna/man, generellt sett, i jämförelse med en frivårdsinspektör som är man.

Tabell 2. Resultat från multivariat linjär regression (Enter method). Hur bedömer du den tilltalades risk för återfall i brott?

Referenskategori	Variabel	B	SD E	β
	(Constant)	3,98	,20	
Tilltalades kön: kvinna	Tilltalades kön: man	,04	,07	0.01
Medborgarskap utländskt	Medborgarskap svenskt	,07	,07	0.02
40 år	19 år	,49	,10	0.09***
	26 år	-,12	,10	-0.02
	33 år	-,08	,10	-0.02
Inget tidigare brott	I avsnitt	,57	,12	0.12***
	3 avsnitt	1,38	,12	0.28***
	10 avsnitt	2,68	,12	0.55***
Har inte ordnad social situation	Ordnad social situation	-,29	,07	-0.07***
Har inte fast arbete	Fast arbete	-,16	,07	-0.04*
Inget missbruk	Sporadiskt alkoholmissbruk	,21	,11	0.04
	Sporadiskt narkotikamissbruk	,58	,11	0.10***
	Regelmässigt alkoholmissbruk	,69	,11	0.13***
	Regelmässigt narkotikamissbruk	1,17	,11	0.21***
Snatteri	Ringa misshandel	-,14	,14	-0.02
	Grov misshandel	,48	,14	0.07**
	Grov stöld	,11	,14	0.02
	Sexuellt ofredande	-,08	,14	-0.01
	Grovt sexuellt tvång	-,04	,14	-0.01
	Bedrägeri	,03	,14	0.00
	Grovt bedrägeri	,07	,14	0.01

Referenskategori	Variabel	B	SD E	β
Ingen misskötsamhet	Misskötsamhet	,22	,08	0.05**
Inga psykiatriska problem	Öppenvårdsepisoder psykiatri	,14	,09	0.03
	Slutenvårdsepisoder psykiatri	,04	,09	0.01
Inga kriminella värderingar	Viss grad av kriminella värderingar	,78	,09	0.17***
	Hög grad av kriminella värderingar	1,94	,09	0.41***
Frivårdsinspektörens kön: kvinna	Frivårdsinspektörens kön: man	-,29	,08	-0.06***
Ingen erfarenhet PU	Liten erfarenhet PU	-,21	,11	-0.03
	Mellan erfarenhet PU	,14	,09	0.03
	Stor erfarenhet PU	,40	,09	0.09***

* = $p \leq .05$, ** = $p \leq .01$, *** = $p \leq .001$, $Adjusted R^2 = .45$

Av Tabell 2 framgår vidare att faktorer som minskade den bedömda risken för återfall i brott var om klienten hade en ordnad social situation ($\beta = -0.29$, $p \leq .001$) och fast arbete ($\beta = -0.16$, $p \leq .05$). Faktorer som ökade den bedömda risken för återfall i brott var om den tilltalade var ung (19 år), var tidigare brottsbelastad (1, 2, 10 avsnitt), hade ett missbruk (sporadiskt narkotikamissbruk, regelmässigt alkohol-/narkotikamissbruk), stod tilltalad för grov misshandel (i jämförelse med referenskategori snatteri), hade tidigare noteringar om misskötsamhet, uppvisade viss eller hög grad av kriminella värderingar samt om frivårdsinspektören bedömde sin erfarenhet av arbete med personutredningar som stor. Störst effekt ($\beta = .57$ - $\beta = 2.68$, $p \leq .001$) hade tidigare brottsbelastning för bedömning av risk för återfall i brott.

Variabler som inte direkt predicerade bedömningen av risk för återfall var den tilltalades kön, ålder (26, 33, i jämförelse med referenskategori 40 år), medborgarskap, missbruk (sporadiskt alkoholmissbruk i jämförelse med referenskategori "inget missbruk"), om den tilltalade stod åtalad för vissa brottstyper (ringa misshandel, grov stöld, sexuellt ofredande, grovt sexuellt tvång, bedrägeri, grovt bedrägeri, i jämförelse med referenskategori snatteri).

3.2.1 Fördjupade analyser av frivårdsinspektörens kön

Separata multivariata regressionsanalyser (Enter method) genomfördes utifrån frivårdsinspektörens kön (man, kvinna). Resultaten visar att de oberoende variablerna förklarar en stor del av variansen i den beroende variabeln för både män och kvinnor, men att andelen förklarad varians är marginellt högre för gruppen med kvinnor (*Frivårdsinspektörer män: $F(29, 680) = 15,14$, $p < .01$, $Adjusted R^2 = .37$*) (*Frivårdsinspektörer kvinnor: $F(29, 1580) = 42,49$, $p < .01$, $Adjusted R^2 = .43$*).

Huvudanalysen ovan visade att regelmässigt alkoholmissbruk leder till att den tilltalade bedöms ha en ökad risk för återfall i brott. Närmare analys av eventuella skillnader mellan regressionskoefficienterna⁴ för manlig respektive kvinnlig frivårdsinspektör visar dock att regelmässigt alkoholmissbruk, samt även sporadiskt alkoholmissbruk, har signifikant större betydelse om frivårdsinspektören är en kvinna (i jämförelse med om frivårdsinspektören är en man). Övriga skillnader mellan grupperna var inte signifikanta.

⁴ På grund av att antalet respondenter var olika stora i grupperna av män och kvinnor "Frivårdsinspektör: man (n=710)" respektive "Frivårdsinspektör: kvinna (n=1610)" jämfördes regressionskoefficienterna för de variabler som var signifikanta i vardera regressionsanalys (man, kvinna).

4. DISKUSSION

Syftet med föreliggande studie var att undersöka hur centrala bedömningar inom ramen för frivårdens uppdrag påverkas av olika faktorer, med huvudfokus på den tilltalades respektive frivårdsinspektörens kön.

Resultaten visade att den tilltalades kön inte hade någon separat effekt på frivårdsinspektörernas bedömningar. Störst effekt på bedömningen av i vilken utsträckning den tilltalade var lämplig för samhällstjänst hade missbruk och för bedömning av risk för återfall i brott, tidigare brottsbelastning. Viktigt att notera är att detta är faktorer som bör ligga till grund för bedömningarna enligt "the moderate eight" (Andrews & Bonta, 2010). Däremot framkom skillnader i bedömningarna vad gäller frivårdsinspektörernas kön men där könseffekten var den minsta signifikanta effektstorleken (lämplighet för samhällstjänst) respektive den tredje minsta (risk för återfall) av ett antal signifikanta faktorer med svaga till mycket stora effektstorlekar.

Vilken typ av brott den tilltalade stod åtalad för (grov misshandel) påverkade bedömningen av lämplighetsgrad för samhällstjänst mer om frivårdsinspektören var man (i jämförelse med om frivårdsinspektören var en kvinna). Medan kriminella värderingar (hög grad av) hade signifikant större betydelse för bedömningen om frivårdsinspektören var en kvinna (i jämförelse med om frivårdsinspektören var en man). Detta skulle möjligen kunna indikera att manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer till viss del utgår från olika typer av faktorer (statiska/dynamiska). Detta är dock något som skulle behöva undersökas vidare.

Som nämnts har tidigare forskning visat att manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer blir tilldelade olika typer av personutredningar (Horn & Evans, 2000), t ex var det vanligare att manliga frivårdsinspektörer tilldelades manliga tilltalade och det omvända gällde för kvinnliga frivårdsinspektörer. Manliga frivårdsinspektörer utredde också oftare personer åtalade för rån, inbrott och narkotikabrott medan de kvinnliga i större utsträckning utredde personer åtalade för bedrägeri, förfalskning och trafikförseelser. Detta har inte undersökts närmare i Sverige (av vad som hittills kommit till författarnas kännedom) men om så är fallet finns möjligheten att manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer har olika erfarenheter av olika typer av personutredningar vilket i sin tur skulle kunna tänkas påverka utfallet. Därtill bedömde de manliga frivårdsinspektörerna signifikant oftare den

tilltalade (oavsett kön) som mer lämplig för samhällstjänst, generellt sett, i jämförelse med en kvinnlig frivårdsinspektör.

Vid bedömning av risk för återfall i brott hade alkoholmissbruk (regelmässigt, sporadiskt) signifikant större betydelse om frivårdsinspektören var en kvinna (i jämförelse med om frivårdsinspektören var en man), även detta en dynamisk riskfaktor. Därtill visade resultaten att en kvinnlig frivårdsinspektör, generellt sett, bedömde risken för återfall i brott signifikant högre för en tilltalad kvinna/man i jämförelse med en manlig frivårdsinspektör.

Kvinnliga frivårdsinspektörer verkar således väga in klientens kriminella attityder i högre utsträckning i sin bedömning av lämplighetsgrad för samhällstjänst än motsvarande manliga frivårdsinspektörer samt alkoholmissbruk (även sporadiskt) som en faktor som ökar risken för återfall. Därtill bedömde de kvinnliga frivårdsinspektörerna även lämplighetsgraden för samhällstjänst, generellt sett (oavsett kön), som lägre än de manliga frivårdsinspektörerna men risken för återfall i brott, generellt sett (oavsett kön), som högre. En möjlig tolkning är att de kvinnliga frivårdsinspektörerna, generellt sett, är något hårdare i sin bedömning alternativt har ett lägre tröskelvärde än de manliga frivårdsinspektörerna samt väger mindre "allvarliga" variabler såsom sporadiskt missbruk tyngre, men även i större utsträckning än manliga frivårdsinspektörer fäster betydelse vid faktorer som är förändringsbara.

Möjligen skulle detta kunna kopplas till ett annat fynd vad gäller modellernas förklaringsvärde. En större del av prediktionen i de kvinnliga frivårdsinspektörernas bedömningar kunde förklaras av de oberoende variablerna medan de manliga bedömningarna inte förklarades lika mycket av de oberoende variablerna. Detta innebär att osäkerheten är större vad gäller variationen i de manliga frivårdsinspektörernas bedömningar och därför måste förklaras av andra (okända) faktorer än de som använts i den är studien alternativt att deras bedömningar inte systematiskt påverkades "på samma sätt" av de oberoende variablerna. Detta skulle möjligen kunna tolkas som att de kvinnliga frivårdsinspektörerna i högre utsträckning än de manliga tar hänsyn till de faktorer som enligt manual bör tas med i bedömningen och av den anledningen skattar t ex lämplighetsgraden för samhällstjänst som lägre och risken för återfall i

brott som högre. Dessa frågor är viktiga att undersöka ytterligare och arbeta vidare med – dvs. om manliga och kvinnliga frivårdsinspektörer uppfattar en tilltalad (oavsett kön) systematiskt olika och om det får konsekvenser för den slutgiltiga bedömningen i personutredningen och därmed bidrar till en könsrelaterad bias i rättssystemet.

Sammanfattningsvis visar resultaten i den här studien att frivårdsinspektörens kön endast har marginell betydelse för de bedömningar som görs i en personutredning. Den tilltalades kön och medborgarskap däremot, saknar helt betydelse. Vidare att relevanta faktorer tycks styra bedömningarna av såväl lämplighet för samhällstjänst som återfallsrisk. Effekttorlekarna är tunga på såväl missbruk, allvarliga brott mot person samt tidigare lagföringar.

4.1 BEGRÄNSNINGAR

Stimulimaterialet utgörs av vinjetter som bygger på hypotetiska fall med avsikt att efterlikna verkligheten. Materialet kan upplevas konstlat och statiskt. Syftet är dock att studera kognitiva beslutsprocesser i en experimentell miljö och inte verkliga fall.

4.2 BETYDELSE

Resultaten utgör förhoppningsvis användbar kunskap för Kriminalvården att arbeta vidare med för att säkerställa och nå de jämställdhetspolitiska målen.

5. REFERENSER

- Abwender, D. A., & Hough, K. (2001). Interactive Effects of Characteristics of Defendant and Mock Juror on U.S. Participants' Judgment and Sentencing Recommendations. *The Journal of Social Psychology*, 141(5), 603-615.
- Ahola, A. S., Christianson, S. Å., & Hellström, Å. (2009). Justice Needs a Blindfold: Effects of Gender and Attractiveness on Prison Sentences and Attributions of Personal Characteristics in a Judicial Process. *Psychiatry, Psychology and Law*, 16(1), 90-100.
- Albonetti, C. A. (1986). Criminality, Prosecutorial Screening, And Uncertainty: Toward a Theory Of Discretionary Decision Making In Felony Case Processings. *Criminology*, 24(4), 623-644.
- Albonetti, C. A. (1991). 'An Integration of Theories to Explain Judicial Discretion. *Social Problems* 38 (2): 247-66.
- Andrews, D., & Bonta, J. (Eds.). (2010). *The Psychology of Criminal Conduct (5th Edition ed.)*. New Providence, NJ: Matthew Bender & Company, Inc., LexisNexis Group.
- Auspurg, K., Hinz, T., Liebig, S., & Sauer, C. (2015). The Factorial Survey as a Method for Measuring Sensitive Issues. In U. Engel, B. Jann, P. Lynn, A. Scherpenzeel, & P. Sturgis 13 (Eds.), *Improving Survey Methods: Lessons from Recent Research* (pp. 137-150). New York, NY; Hove: Routledge
- Baumer, E. P., Messner, S. F., & Felson, R. B. (2000). The role of victim characteristics in the disposition of murder cases. *Justice Quarterly*, 17(2), 281-307.
- Blackwell, B. S., Holleran, D., & Finn, M. A. (2008). The Impact of the Pennsylvania Sentencing Guidelines on Sex Differences in Sentencing. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 24(4), 399-418.
- Carli, L. L. (1990). Gender, language, and influence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 941-951.
- Curry, T. R., Lee, G., & Rodriguez, S. F. (2004). Does Victim Gender Increase Sentence Severity? Further Explorations of Gender Dynamics and Sentencing Outcomes. *Crime & Delinquency*, 50(3), 319-343.
- Deane, H. (2000). The Influence of Pre-Sentence Reports on Sentencing in a District Court in New Zealand. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 33(1), 91-106.
- Doerner, J. K., & Demuth, S. (2009). The Independent and Joint Effects of Race/Ethnicity, Gender, and Age on Sentencing Outcomes in U.S. Federal Courts. *Justice Quarterly*, 27(1), 1-27.
- Doerner, J. K., & Demuth, S. (2014). Gender and Sentencing in the Federal Courts: Are Women Treated More Leniently? *Criminal Justice Policy Review*, 25(2), 242-269.
- Downing, K., & Lynch, R. (1997). Pre-Sentence Reports: Does Quality Matter? *Social Policy & Administration*, 31(2), 173-190. doi: 10.1111/1467-9515.00047
- Embry, R., & Lyons, P. M. (2012). Sex-Based Sentencing: Sentencing Discrepancies Between Male and Female Sex Offenders. *Feminist Criminology*, 7(2), 146-162.
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Eagly, A. H., & Mladinic, A. (1994). Are people prejudiced against women? Some answers from research on attitudes, gender stereotypes, and judgments of competence. *European Review of Social Psychology*, 5(1), 1-35.
- Eagly, A. H., Mladinic, A., & Otto, S. (1991). Are women evaluated more favorably than men - an analysis of attitudes, beliefs, and emotions. *Psychology of Women Quarterly*, 15 (2), 203-216.
- Fernando Rodriguez, S., Curry, T. R., & Lee, G. (2006). Gender Differences in Criminal Sentencing: Do Effects Vary Across Violent, Property, and Drug Offenses?*. *Social Science Quarterly*, 87(2), 318-339.
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82 (6), 878-902.
- Franklin, C. A., & Fearn, N. E. (2008). Gender, race, and formal court decision-making outcomes: Chivalry/paternalism, conflict theory or gender conflict? *Journal of Criminal Justice*, 36(3), 279-290.

- Freiburger, T. L., & Burke, A. S. (2011). Status Offenders in the Juvenile Court: The Effects of Gender, Race, and Ethnicity on the Adjudication Decision. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 9(4), 352-365.
- Freiburger, T. L., & Hilinski, C. M. (2011). Probation officers' recommendations and final sentencing outcomes. *Journal of Crime and Justice*, 34(1), 45-61.
- Horn, R., & Evans, M. (2000). The Effect of Gender on Pre-Sentence Reports. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 39(2), 184-197.
- Jeffries, S., Fletcher, G. J. O., & Newbold, G. (2003). Pathways to sex-based differentiation in criminal court sentencing. *Criminology*, 41(2), 329-354.
- Koons-Witt, B. A., Sevigny, E. L., Burrow, J. D., & Hester, R. (2014). Gender and Sentencing Outcomes in South Carolina: Examining the Interactions With Race, Age, and Offense Type. *Criminal Justice Policy Review*, 25(3), 299-324.
- Koons-Witt, B. A. (2002). The effect of gender on the decision to incarcerate before and after the introduction of sentencing guidelines. *Criminology*, 40(2), 297-328.
- Leiber, M. J., Brubaker, S. J., & Fox, K. C. (2009). A Closer Look at the Individual and Joint Effects of Gender and Race on Juvenile Justice Decision Making. *Feminist Criminology*, 4(4), 333-358.
- Leifker, D., & Sample, L. L. (2011). Probation Recommendations and Sentences Received: The Association Between the Two and the Factors That Affect Recommendations. *Criminal Justice Policy Review*, 22(4), 494-517.
- MacDonald, J. M., & Chesney-Lind, M. (2001). Gender Bias and Juvenile Justice Revisited: A Multiyear Analysis. *Crime & Delinquency*, 47(2), 173-195.
- Mallicoat, S. L. (2007). Gendered Justice: Attributional Differences Between Males and Females in the Juvenile Courts. *Feminist Criminology*, 2(1), 4-30.
- Rosecrance, J. (1987). Extralegal Factors and Probation Presentence Reports. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 3(2), 38-56.
- Rossi, P. H., & Anderson, B. (1982). The factorial survey approach: an introduction. In P. H. Rossi, & S. L. Nock (Eds.), *Measuring Social Judgements: The Factorial Survey Approach* (pp. 15-67). Beverly Hills, CA: Sage
- Rudman, L. A., & Glick, P. (2001). Prescriptive Gender Stereotypes and Backlash Toward Agentic Women. *Journal of Social Issues*, 57(4), 743-762.
- Saulters-Tubbs, C. (1993). Prosecutorial and judicial treatment of female offenders. *Federal Probation*, 57(2), 37-42.
- Spohn, C. (2008). *How do judges decide?: the search for fairness and justice in punishment*: SAGE Publications Inc. Thousands Oaks.
- Spohn, C., & Beichner, D. (2000). Is Preferential Treatment of Female Offenders a Thing of the Past? A Multisite Study of Gender, Race, and Imprisonment. *Criminal Justice Policy Review*, 11(2), 149-184.
- Steffensmeier, D., Ulmer, J., & Kramer, J. (1998). The interaction of race, gender, and age in criminal sentencing: the punishment cost of being young, black, and male. *Criminology*, 36(4), 763-798.
- Svensson, K., & Persson, A. (2011). *Personutredningar: organisation, profession och (risk)bedömning*. Utvecklingsenheten, Kriminalvården. Norrköping.
- Svensson, Kerstin & Persson, Anders (2013). Verkställighetsplanering i praktik och retorik. Kriminalvården. Norrköping.
- Wallander, L. (2009). 25 years of factorial surveys in sociology: A review. *Social Science Research*, 38(3), 505-520.
- Yourstone, J. (2008). *Violent female offenders: Facts and preconceptions*. Stockholm University. Stockholm.
- Yourstone, J., Fazel, S., Lindholm, T., & Grann, M. (2009). Gender Differences in Diagnoses of Mentally Disordered Offenders. *International Journal of Forensic Mental Health*, 8 (3), 172-177.

VARIABLER OCH NIVÅER

Variabel nr.	Variabel namn	Antal nivåer	Värde	Text
1	Ålder	4	1.1	19
			1.2	26
			1.3	33
			1.4	40a
2	Kön	2	2.1	man
			2.2	kvinnor
3	Medborgarskap	2	3.1	svenskt medborgarskap
			3.2	utländskt medborgarskap
4	Avsnitt i belastningsregistret	4	4.1	inte förekommer i belastningsregistret a
			4.2	förekommer med 1 avsnitt i belastningsregistret
			4.3	förekommer med 3 avsnitt i belastningsregistret
			4.4	förekommer med fler än 10 avsnitt i belastningsregistret
5	Social situation	2	5.1	ordnade
			5.2	oordnade
6	Arbete	2	6.1	har fast arbete
			6.2	saknar arbete
7	Missbruk	5	7.1	inte har någon missbruksproblematik a
			7.2	har ett sporadiskt alkoholmissbruk
			7.3	har ett sporadiskt narkotikamissbruk
			7.4	har ett regelmässigt alkoholmissbruk
			7.5	har ett regelmässigt narkotikamissbruk
8	Typ av brottslighet	8	8.1	ringa misshandel
			8.2	grov misshandel
			8.3	snatteri a
			8.4	grov stöld
			8.5	sexuellt ofredande
			8.6	försök till våldtäkt
			8.7	bedrägeri
			8.8	grovt bedrägeri
9	Tidigare misskötsamhet	2	9.1	Ingen misskötsamhet under tidigare verkställighet finns rapporterad.

Variabel nr.	Variabel namn	Antal nivåer	Värde	Text
			9.2	Misskötsamhet under tidigare verkställighet finns rapporterad.
10	Psykisk hälsa	3	10.1	inte haft kontakt med a
			10.2	haft kontakt med öppenvårds
			10.3	haft slutenvårdsepisoder inom
11	Kriminella värderingar	3	11.1	inga kriminella värderingar a
			11.2	viss grad av kriminella värderingar
			11.3	hög grad av kriminella värderingar

a = Referenskategori

VINJETTEXEMPEL

Struktur:

Fast text = ingen markering

Ordsträngar för variabelnivåer = ljusgrå markering

Villkorade ordsträngar/ord = mörkgrå markering

”Den tilltalade är en [19] år gammal [kvinna] med [utländskt medborgarskap]. Av utredningen framkommer att [hon] [förekommer med 1 avsnitt i belastningsregistret]. Den tilltalade lever under [ordnade] sociala förhållanden [och] [har fast arbete]. Av genomförd personutredning framgår att [hon] [inte har någon missbruksproblematik]. [Hon] står nu åtalad för [ringa misshandel]. [Ingen misskötsamhet] under tidigare verkställighet finns rapporterad. Den tilltalade har [inte haft kontakt med] psykiatrin. I samtal framkommer [inga kriminella värderingar].”

UNDANTAG OCH VILLKOR

Borttagning av ologiska vinjetter

Variabelvärde 4.1 får aldrig kombineras med variabelvärde 9.2. Vinjetter med kombinationen 4.1 och 9.2 tas med andra ord bort ur vinjettuniversum efter att universumet genererats. När variabelvärde 4.1 kombineras med variabelvärde 9.1 skall meningen tas bort i vinjetten så som specificerat nedan.

Villkorade ordsträngar/ord

"och/men"

- Om variabelvärde 5.2. och 6.1. förekommer samtidigt ska dessa ha ett "men" emellan.
- Om variabelvärde 5.1. och 6.2. förekommer samtidigt ska dessa ha ett "men" emellan.
- Om variabelvärde 5.1. och 6.1. förekommer samtidigt ska dessa ha ett "och" emellan.
- Om variabelvärde 5.2. och 6.2. förekommer samtidigt ska dessa ha ett "och" emellan.

"kön"

- När variabelvärde 2.1. förekommer ska samtliga pronomen vara "han" i texten.
- När variabelvärde 2.2. förekommer ska samtliga pronomen vara "hon" i texten.

"Kombinationen av variabelvärde 4.1 och 9.1"

- I de fall variabelvärde 4.1 förekommer visas ej texten för 9.1 i vinjetten. Det vill säga, hela meningen " Ingen misskötsamhet/misskötsamhet under tidigare verkställighet finns rapporterad" utgår. Vinjetten blir då en mening kortare.

Kriminalvården

601 80 Norrköping
Telefon 077-22 80 800
www.kriminalvarden.se